

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

ix. De affectibus extrajudicialibus excommunicationis maioris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13883

ſcribit, ſeu Notarius, qui Acta ſcribit; Nuncius, qui eum citat; Procurator, aut Advocatus, qui eum defendit, & Teſtes, qui in teſtimonium adducuntur, ad ipſius deſenſionem excommunicato communicare poſſunt, ſine peccato ex gloſ. in cap. intelleximus, in verbo, conueniri, de iud. per cap. ſi uere, de ſent. excom. & Marian. Socin. in cap. inter alia, nu. 103. de ſent. excom. & Vg. Tab. 2. c. 16. §. 3. nu. 5. & §. 5. ubi late, & eruditè tradit, poſſe Reum exceptionibus dilatorijs vi. tum contra Iudicem, vel eum reſuſcandò, ſi ſuſpectum habuerit, quo caſu, ſi coram Iudice Eccleſiaſtico agitur, probata ſuſpicionis cauſa; dabitur alius Iudex, ſi coram non Eccleſiaſtico adiunctus tribuetur, cap. ſi quis contra Clericum, de foro compet. & in ca. cum ſpeciali, de appell. & in Lapertiſſimi, & in Auct. Si vero contigerit, C. de iudic. vel forum eius declinandò; ſi ſuus Iudex non ſit. l. ſina. & ibi Bart. C. de excep. Panor. in c. inter monaſterium de ſent. & re iudic. vel ſi excommunicatus ſit, et excommunicacionem obiciendo, arg. c. 1. de excep. lib. 6. vel ſi ab excommunicato Actore impetratus ſit, Iudicem competentem eum non eſſe demonſtrando, argumen. cap. pia, de excep. lib. 6. tum etiam contra Actorem, obijciendo ei excoicationem, ſi forte ſit excommunicatus, arg. ca. exceptio, de excep. in antiq. & c. pia, tit. eod. lib. 6. Tum etiam, contra procuratorem, obijciendo ei, quod procurator non ſit, arg. cap. 3. & capit. mandatum, de procur. aut quod de mandato non conſtat, quod fieri debet. l. 1. & ibi Barth. & DD. de procur. Panor. in ca. 4. tit. eod. & in cap. coram, de offic. iud. deleg. aut quod modo excommunicatus ſit, quæ exceptio ſemper fieri potest argument. capit. poſt ceſſionem, iuncto cap. pia, de excep. lib. 6. & Panor. in cap. in noſtra, numer. 9. de procur. & in cap. Quoniam, de probat. num. 37. & Franciſc. in ca. 1. de Reſcript. lib. 6. Tum etiam, contra teſtes, obijciendo eis quod excommunicati ſint, argumen. capit. veniens, 2. & ibi gloſ. & Panor. de teſtib. & cap. decernimus, ubi gloſ. de ſentent. excom. in lib. 6. iuncto cap. 1. de excep. lib. 6. & ut ait Marian. Socin. in cap. factis, num. 363. de ſentent. excom. in ſententia, quæ cumque dilatoria exceptione contra quos ſequitur, vel potest, ſiue illa competat ratione temporis ſententiæ, vel loci incongrua, vel Reſcripti ſurreptiui, vel inepi libelli, & denique quæcunque alia exceptione, quæ tendit ad ſuam deſenſionem, non ad impugnationem, ut dicit gloſ. in d. ca. cum inter, de excep. quam ibi DD. communiter ſequuntur. Vnde & a ſententia contra ſe lata Reus excommunicatus appellare potest, ut habetur c. cum inter, & ibi Panor. num. 1. §. de excep. & Marian. Socin. in c. factis, nu. 358. verſ. Dubitatur ſeptimo, de ſent. excom. Ratio eſt, quia appellatio eſt quedam deſenſio inſtituta ad remouendum grauamen, ut in c. ſuſceptum, de appella. & per talem ſententiam contra ſe latam, grauatur, niſi appellat, cum poſt decem dies audiri non poſſit, arg. capit. ad conſultationem, de ſentent. & re iudic. excommunicato autem, ut diximus, omnis deſenſio permittitur, d. capit. cum inter, de excep. Immo vero, ſi contra excommunicatum Actorem lata ſit ſententia, licet illi eſt appellare, ex gloſ. in cap. ſignificauit, in verbo, Deſenſio, & ibidem Innocent. verſic. Et ita ex hoc, & Panor. in ca. num. 1. 3. ubi late eſt commentum, de excep. Marian. Socin. in cap. factis, num. 345. de ſentent. excom. citans Ioan. Calderin. in d. capit. ſignificauit, & idem Panor. in c. de cenſ. Eccleſ. Tab. 2. c. 13. §. 1. num. 8. colligitur ex d. ca. ſignificauit, ubi Papa Iudicem reprehendit, qui Capitulum Tornacenſe, quod ibi Actor erat, ab appellatione reiecerat. Cuius Actor excommunicatus, licet ad agendo repellatur, eo quod agendo alios oppugnat, quod illi, quæ in d. excommunicatus eſt, prohibetur, appellare tamen poſſit a ſententia contra ſe lata, & appellationem proſequi, ſi antequam appellationem proſequitur, petat ſe abſolui ab excommunicatione, ſi enim hoc non petat, repellatur a proſequendo tanquam contentens excommunicationem, ex addit. ad Panor. in d. capit. cum inter, num. 1. §. in litera B. & Anton. in c. ab excommunicato, colum. 2. de Reſcript. Quia ſcilicet appellando ſe defendit, quæ deſenſio ipſi excommunicato permittitur, a fortiori Reo appellare licebit, cuius cauſa eſt fauorabilis, & faciunt quæ habentur in ca. cum contin-

gat. de offic. deleg. & cap. per tuas de ſent. excom. & conſequenter appellationem interpoſitam proſequi poterit, ut habetur in ca. ſignificauit, & capit. ſin. & ibi gloſ. in verbo, Tempore impetrati Reſcripti, & DD. ibi, de except. & etiam literas impetrare poſteſt, quibus cauſa appellationis delegatur, ut habetur in d. capit. ſin. de excep. & c. 1. de reſcript. lib. 6. & ibi Philipp. Franc. Nam conſeſſo vno conſeſſa cenſetur omnia, ſine quibus illud excepti commode non poſteſt, arg. cap. prudentiam, & c. præterea, de offi. deleg. Et denique, hanc deſenſionem ſui Reus hic neceſſarius in ius vocatus, non ſolum ipſemet per ſe facere poterit, ut communiter tradunt Doctores in c. intelleximus, ubi gloſ. in verbo, conueniri, & ibi Innoc. & Panor. num. 5. ubi ait, cum hæc opinio gloſæ tranſire non poſſit, Petr. Hoſtenſ. & alios Doctores communiter, præter Ioan. Cald. de Iudic. & idem Panor. in c. ſin. num. 3. de excep. Marian. Socin. in c. ſi quis, nu. 392. de ſent. excom. ſed etiam per procuratorem a ſe conſtitutum; immo verò nonnulli ut gloſ. in cap. paſtoralis, in verbo, factum proponant, ſibi non contentans, de iudic. & Ioan. Cald. ut reſert Panor. ubi ſupra, & Dec. in c. intelleximus, num. 7. qui alios reſert, de iudic. & addit. ad Panor. in d. c. intelleximus, num. 5. in litera C. & addit. ad Panor. in cap. ſin. nu. 3. in litera B. de excep. & Vg. de cenſ. Eccleſ. Tab. 2. c. 19. §. 8. nu. 1. volent, Reum non poſſe per ſe agere, ſed cogendum eſſe ad procuratorem conſtituendum, dummodo non ita pauper ſit, ut procurator conſtituere non poſſit, aut ubi procurator non eſt, aut idoneus non reperitur; Ceterum mihi verior videtur, quæ & communior eſt ſententia, poſſe etiam per ſe cauſam ſuam defendere, ut late tradit & probat Panor. in cap. intelleximus, nu. 5. de iudic. ubi rationes Ioan. Calderini & aliorum reſellit.

De effectibus extraiudicialibus excommunicationis maioris. Cap. IX.

- 1 Excommunicatus denunciatus testamentum facere non potest, & quare.
- 2 Testamentum a denunciato factum, tam iure civili, quam canonico validum eſt.
- 3 Regulariter omnia agibilia intelliguntur permiſſa, niſi expreſſe prohibeantur.
- 4 Teſtandi actus contractus eſt, & magis priuilegiatus quæ quilibet alius actus contrahendi.
- 5 Minor libertatem inter viros dare non poſteſt.
- 6 Hæretici, & eorum ſequaces, deſenſores, & receptatores, & rei legiſi maioris, inſeſt abiles ſunt.
- 7 Vſurary manifeſti, quando inſeſt abiles ſunt.
- 8 Cardinalium percuffio, & eos hoſtiliter inſeſtantes teſtamentum facere non poſſunt.
- 9 Excommunicatus denunciatus hæres inſeſtari poſteſt.
- 10 Excommunicatus denunciatus contrahere non quit.
- 11 Contractus ab excommunicato denunciato factus, non ſolum in fauorem alterius contrahentis non excommunicati, ſed etiam in ipſius excommunicati commodum valet.
- 12 Rege aliquid ſub pena prohibente, valet actus in contrarium factus, licet pena incurratur.
- 13 Contractus ab excommunicato, ut a priuato factus, valet, non autem ut a perſona publica celebratus, & quæ huius ratio ſit.
- 14 Excommunicatus ob hæreſim, & in ea per annum perſeuerans, valide contrahere non poſteſt.
- 15 Matrimonium ab excommunicato contractum valet, licet contrahendo peccet.
- 16 Testamentum ab excommunicato factum, quare validum cenſendum.

17 Excommunicatus emere, vendere, locare, & alios similes actus valide facere potest.

18 Volunt ab excommunicato factum valet.

19 Professio ab excommunicato facta, an, & quando valida, vel inualida sit.

20 Iurans, aut promittens dare, aut soluere aliquid alicui intra certum tempus, an si is, cui promissio facta est, interrim excommunicatus sit, non dando, aut non soluendo, fiat periturus.

21 Promittens aliquid sub iuramento, promissum excommunicato seruare non tenetur, & qua huius rei ratio sit.

Item effectus maioris excommunicationis extraiudiciales. Primus est, Quod Excommunicatus notorius, aut denunciatus, testamentum facere non potest, cum enim ad testamentum faciendum testes adhibendi sint, & excommunicato hominum communio interdicta sit, eos rogando, ipsique presentibus testamentum faciendo, peccat, de qua re nulla dubitatio esse poterit. Ceterum, an testamentum ab huiusmodi excommunicato factum, validum; necne sit, non parum inter se dissentiunt auctores; nam Hostien. in cap. pia, de except. lib. 6. & Joa. Monach. in cap. Quamquam, de iur. lib. 6. quos refert, & ex parte sequitur Glos. in glos. fin. d. cap. quodam, & in cap. Decernimus, in verbo, Et testificando, de sentent. excommunicat. lib. 6. & Goffred. vt refert Ioan. de Lignan. in d. cap. quamquam, & Albert. in 4. part. Stat. quest. 13. in cap. Item quod, colum. fin. & Anton. Gabr. lib. 4. communium opi. Concl. 1. existimant testamentum non valere, eo quod communione hominum separatus sit, argumen. c. penult. de sentent. excom. & cap. Engeltrudam. 3. q. 4. sed a communione hominum separato omne beneficium ex legibus descendens denegatur, vt in Authen. de privileg. dot. haeret. mulier. non praest. in §. antepenult. Et hanc etiam sententiam sequitur etiam Iacob. Bel. quem refert, & sequi videtur Spec. in tit. de instrum. ed. §. compendiose, vers. Quid de excommunicato.

Alij tamen omnes vetus affirmant, excommunicatum denunciatum regulariter testari posse, & ita factum, tam iure Quili, quam Canonico validum & ratum esse. Sic Innocent. in cap. cum voluntate, de sentent. excommunicat. Archid. in cap. pia, de except. lib. 6. Ioan. Andr. in cap. decernimus, de sentent. excom. lib. 6. licet aliter dixerit in glos. sua, sed illam reuocauit in Nouella, Feder. de Senis, col. 71. secundum aliquas impressiones, secundum alias vero consil. 72. incip. *Alia sunt verba quarumdam*. Et questio in quo consilio profertur, tria, Primo, numquid valeat testamentum scriptum per Notarium excommunicatum, & an faciat fidem. Tertio, qualiter quis dicatur publice excommunicatus. Idem Federic. consil. 143. vel secundum alias impress. 114. Quod incip. *Factum tale est*. Barr. in l. si queramus, ff. de testam. ad finem, & alij ibidem, vbi Frac. colum. penult. dicit hanc esse communem sententiam. Bald. in l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. Panorm. in c. ad probandum, num. 9. de sent. & re iudic. & Felin. col. 2. & in c. cum voluntate, de sentent. excom. Zabar. in Clem. 1. de Except. Gemin. & Anchar. in d. c. decernimus, vbi hanc questionem disputant Marian. Socin. in c. sacris, num. 479. & 480. de sent. excom. vbi late rem hanc tractat, & argumenta in contrarium soluit. Matth. Neratius Repet. in rubr. de testam. num. 31. Franciscus Niconitius, reperi. in d. Rubr. de testam. num. 270. Angelica, in verbo testamentum, §. 1. & Tabiena, verbo, Testamentum, vers. Primo, & in verbo, excom. 1. vers. de cinco quartas, Steph. Costa, in d. cap. decernimus, au. 1. & seq. de sent. excom. lib. 6. Couar. in tom. 1. p. 2. in Rubr. de testam. num. 18. vers. Porro illud est, vbi alios refert, Vgolin. de cent. Eccles. Tab. 2. q. 21. & est communis DD. opinio. Ratio esse potest, quia editum de testamento est prohibitorium, hoc est, nemo intelligitur prohibitus testari nisi aliquo iure expressè prohibeatur, per Regulam traditam in l. ab ea parte, ff. de probat. & l. si queramus, ff. de testam. & §. fin. Instituit. Quibus non est permillum facere testamentum, & l. 2. C. de sacrosanct. Eccles. sed

excommunicatus non inuenitur generaliter prohibitus testari, & proinde regulariter testari poterit.

3 Quia regulariter omnia agibilia intelliguntur permilla, nisi expressè prohibeantur, vt in l. Nec non, §. quod eis, ff. quib. ex causis maiores praecipue, cum illa debeatur hominibus, quam vt defunctorum seruatur voluntates, vt in l. C. de sacrosanct. Eccles. & 13. quest. 2. ca. vltima voluntas defuncti modis omnibus conseruari debet, & Authen. de nupt. §. disponas, immo verò adeo volunt. iura voluntatem defuncti pro lege seruari, vt non seruantes, puniri velint, c. si heredes, de testam. & l. 1. q. 1. & ibi glos. in verbo, patris, cap. Syluester, & in Auth. de hered. & sal. §. si quis autem non implens, Nec valet quod responderet Vgolin. vbi supra, hoc excommunicato satis prohibetur esse, ex quo priuatus est hominum communione. Nam vt ipsemet respondet ad argumentum Host. vbi supra, quamuis in hoc casu, & ipsemet excommunicatus peccet in rogandis testibus, vt in testamento inter sint, & ipsemet testes similiter peccare conuincantur, dum testamento excommunicati denunciati presentes sint; non tamen inde concluditur, testamentum factum non valere nam & ille qui testamentum suum iuramento firmatum mutat sine causa, peccat, & tamē mutatio tenet, vt late traditur per Ioan. And. in Melcuria, Quod semel placuit, de Reg. iur. lib. 6. & Aclor excommunicatus in Iudicio esse non potest, & tamen gesta ab eo valent, si non excipiatur contra eum, arg. c. pia, de except. lib. 6. Firmum igitur testamentum excommunicati denunciati, ceteri debet regulariter, ob rationem hanc quam auctores afferunt; Et etiam, quia vt diximus excommunicatus valide agit in iudicio, si non opponatur, vt est casus in d. c. pia etenim, in Iudicis dicitur quasi contrahi, l. 3. §. idem scribit, ff. de pecu.

4 Vnde, multo magis testari poterit, quia actus testandi non solum est quidam contractus, sed etiam longe magis privilegiatus, quam aliquis alius actus contrahendi. Reg. in testamētis, ff. de Reg. iur. & l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. Cum ergo excommunicatus secundum communem, & veram opinionem, ca. si vere, vbi Innoc. & Marian. Socin. nu. 7. & in c. sacris, nu. 356. de sent. excom. valide contrahere possit, a fortiori, valide testari poterit, si §. l. C. de lege Fusa Canin. toll. & Institut. ut, eod. maxime, cum facilius aliquid concedatur per viam vltima voluntatis, quod tamen inter viuos non conceditur.

5 Nam, Minor dare non potest libertatem inter viuos, & tamen in vltima voluntate dare potest, Instib. Qui manumittit, non poss. §. 1. Pro hoc denique facit, quia licet testamentum cum solennitatibus de iure postuero sit, vt tradit DD. in Rubr. de testam. vbi Ioan. And. Matth. Neratius, num. 2. & Franciscus Niconitius, nu. 323. & seq. Steph. Costa, in c. Decernimus, num. 13. de sentent. excom. lib. 6. testandi tamen voluntas de iure naturali est, quod quidem ius naturale non est prohibitum ipsi excommunicato, vt notatur per Canonitas, in c. pastoralis, & ibi glos. fin. de appell. regulariter ergo excommunicatus valide testari potest, & consequenter codicillos facere, & heredes instituere, & fideicommissa, & legata relinquere potest, & facta valent, vt laus Gemin. in c. decernimus, nu. 7. & Anchar. 5. de sent. excom. lib. 6. & Vgolin. Tabul. 2. ca. 2. & alij communiter tradunt.

6 Dixi regulariter excommunicatum testari posse; Nam sunt quosdam casus in iure expressi, quibus, ob eumdem enormitatem homines in testabiles efficiuntur ex quibus colligitur a contrarij alijs excommunicatis valide testamentum fieri posse. Haeretici enim, & eorum fautores, de heretico receptatores, si in excommunicatione per annum permanserint, in testabiles redduntur, cap. excommunicamus, 1. heredentes, de haeret. in aniq. & cap. cum secundum leges, eod. in l. 6. & est text. in Authen. credentis, C. de haeret. & etiam relictus Maritatus etiam principis secularis. Quisquis, C. ad legem, iul. maiest. in testabiles redduntur qui etiam accusari possunt post mortem, vt eorum memoria damnetur, & bona publicentur, cap. 2. de praescript. lib. 6. & Institut. de hered. que ab intesta, detet. & ita intelligitur d. §. fin. antepen. in Authen. de privileg. dot. haeret. mulier. nō praest. loquitur enim textus ille de heretico.

retico, & non ſimpliciter de excommunicato.

- 7 Sic etiam uſurarij manifeſti ipſo iure inſteſtabiles ſunt, niſi caueant iuxta formam traditam in c. Quamquam, de uſur. lib. 6. Socin. in Regul. 133. incip. Excommunicatus, nu. 2. Marth. Nerutus rep. in Rubr. de teſtam. num. 31. & Francie. Niconius in rep. in Rubr. de teſtam. num. 273. Marian. Socin. in cap. ſacris, nu. 279. de ſentent. excommu. c. 11.
- 8 Sic etiam percussores Cardinalium, aut eos hoſtiliter in ſectantes, efficiuntur inſteſtabiles, ut habetur in cap. Felicitas, in principio, de pœnis, lib. 6. qua tamen pœna non punitur percussores Episcoporum, Clem. 1. de pœnis; Ex quo manifeſte colligitur, quod propter maiorem prerogatiua hoc ſpecialiter diſponitur, ut percussores Cardinalium in teſtabiles ſint, quod non diſponitur in percussores aliorum Clericorum, aut Episcoporum. Et de teſtamentis hæc tenentur.
- 9 Hinc inferitur, excommunicatum denunciatum hæredem inſtitui valide poſſe, cum multi ſint, qui licet teſtamentum facere non poſſint, ex teſtamento tamen capere poſſunt, ut eſt videre in minori quatuordecim annis, qui teſtari non poteſt, i. qua ætate, ff. de teſtam. & tamen capere poteſt ex teſtamento. Idem eſt, ſi eſt illiusfamilias, quia non poteſt teſtamentum facere, & tamen hæres inſtitui poteſt. Sic etiam furioſus, mente captus, mutus, ſurdus, & ſimiles, teſtari non poſſunt, & tamen tales (ut loquuntur) teſtamenti factionem paſſiuam habent, quia poſſunt hæredes inſtitui, & idipſum conſtat in toto tit. Inſtit. Quibus non eſt permiſſum facere teſtam. & in l. ſi queamus, cum glo. iuncto §. teſtamenti autem factionem inſtituit, de hæred. qualis, & diſſer. ubi multi teſtari actiue prohibentur, qui tamen teſtabiles paſſiue ſunt, hoc eſt, quamuis teſtamentum facere non poſſint, ex teſtamento nihilominus hæredes inſtitui poſſunt. Exceptis igitur eis, qui ob criminis grauitatem inſteſtabiles non ſolum actiue, ſed etiam paſſiue redduntur, ut qui Cardinales inſequentur, cap. felicitas, de pœnis, l. 6. aut hæretici ſunt, vel hæreticorum fautores, & defenſores & in excommunicatione ſic per annum permaſerunt, ut habetur in c. excommunicatus, 1. §. credentes, de hæc. & in l. credentes, & l. Manicheos, C. de hereticis. Alij omnes etiam excommunicati, non ſolum poſt abſolutionem ut patet Summa Aſtenſis, 2. par. lib. 7. tit. 9. q. 17. ſed etiam in excommunicatione manes hæredes inſtitui poſſunt, & inſtitutio facta ualebit; Quod idem dicendum eſt de ſuccedente ab inſteſtato, poteſt enim excommunicatus non ſolum ſuccedere ut hæres ex teſtamento, ſed etiam ex inſteſtato & etiam legata ei relicta retinere, ut pluribus tradunt Summa Hoſtienſis, lib. 3. ut. de teſtam. §. Quis ſit effectus, Federici, conſil. 13. alijs 14. incip. Factum tale eſt Ioan. And. in c. Decernimus, & ibi Steph. Coſta, nu. 15. & ſeq. de ſent. excom. lib. 6. & ibid. Gemin. Marian. Socin. in cap. ſacris, num. 484. Bald. in l. 1. nu. 17. C. de hæred. inſtit. Vgol. Tab. 2. ca. 2. §. 1. Quicquid Ioan. Monach. & Steph. quos referet Marian. Socin. ubi ſupra, Angelica, in uerb. Hæres, num. 24. & Summa Aſtenſis, ubi ſupra, & aliquot alij Summiſta, ſine textu aut ratione generaliter affirmant, excommunicatum nec actiue, nec paſſiue teſtabilem eſſe, peccabit tamen excommunicatus hæredem ad eundem, ſicut & poſſeſſionem accipiendo, quoties utitur communiōne hominum, quæ ei interdicitur.
- 10 Secundus eſt, Excommunicatus notorius, aut denunciatus contrahere non poteſt, quippe, quod in contrahendo communiōne hominum utitur, arg. l. 1. §. de nuntiationis, ff. de pact. & Inſtit. in princ. de oblig. & ideo ſic contrahendo peccat ipſemet excommunicatus, non ſolum ſi notorius Clerici percussores aut denunciatus ſit, ſed etiam ſi occultus ſit, cum ipſe ſemper alios vitare teneatur, & alij etiam cum ipſo communicando peccant, ſi denunciatus, aut notorius fuerit, ſecus autem ſi occulte ſit excommunicatione aliqua innodatus; ob Extrava. Martini V. *Ad uentura ſcandala.*
- 11 Valebit nihilominus contractus ab excommunicato denunciato factus, ut communiter tradunt DD. Innoc. in c. ueritatis, & ibi Panorm. nu. 33. & ſeq. de dolo & contum. & idem Panorm. in c. ad probandum, num. 8. & ibi Felſn.

de ſent. & re iudic. Ioan. And. in c. decernimus, de ſentent. excom. lib. 6. Ioan. Calderin. in diſputatione quæ incip. Excommunicatus maior contraxit Feder. in conl. 7. alijs 72. incip. *Ille ſup. uetus querela.* Fran. & Gem. in cap. pia, de except. lib. 6. Marian. Socin. in c. ſacris, nu. 455. & ſeq. de ſent. excom. & Rebuff. reper. in c. poſtulat. num. 15. de Cleric. excom. miniſtr. Ioan. de Selua, in tract. de benef. 3. par. q. 4. Alphoſus a Caſtro, lib. 2. de poteſtate legis pœnalis, cap. ult. Conclu. 2. ad finem, Couar. in cap. alma mater, t. p. §. 1. nu. 9. de ſent. excom. lib. 6. Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tabul. 2. cap. 20. §. 1. qui omnes expreſſe affirmant, contractum ab huiusmodi excommunicato inſtitutum, non ſolum ualere in fauorem alterius contrahentis non excommunicati (ut ſa) ſed exiſtunt Hoſtie. in d. c. ueritatis, de dolo & contuma. & in c. ſi uere, de ſent. excom. Card. in cap. pia, de except. 6. & in cap. Quamquam, de uſur. lib. 6. Archid. in c. 1. de iure patron. lib. 6. ut referet Ioan. And. in d. c. pia, in Nouella, & Vgol. & Lau. in 3. q. 9. in c. reuera. arg. cap. excommunicatos, 1. quaſt. 3. & Tancred. & Barthol. Brixienſ. in quaſtione Venereali, quæ incipit. Quidam cum eſſet excommunicatus, ut referet Marian. Socin. ubi ſupra, in d. ca. ſacris, nu. 458.) ſed etiam ad ipſius excommunicati contrahentis commodum; ita, ut excommunicatus ex huiusmodi contractum, non ſolum efficaciter obligetur alteri, ut uoluerunt Hoſtienſis, & alij, ſed etiam alium ſibi efficaciter obliget; Et ratio eſt; quia omnes fere contractus ſunt de iure gentium, & iure gentium inuenti, ut optime probat Panorm. in d. c. ueritatis, nu. 35. prope finem, & colligitur ex §. ius autem gentium, Inſtit. de iure nat. gent. & Ciuili, & in l. ex hoc iure, ff. de iuſtit. & iure; & non de iure Eccleſie, ſed iſta quæ ſunt de iure gentium, non prohibentur etiam deportatis. l. Quidam, ff. de pœn. ergo multo minus debet prohiberi excommunicatis, cum longe deterioris conditionis ſit deportatus, quam excommunicatus, iuxta notat. in cap. paſtoralis de appell. maxime cum excommunicatio loco medicinae feratur, ca. cum medicinalis, de ſent. excom. lib. 6. & durum nimis eſſet, ſi tollere ea diceremus, quæ a iure naturali gentium dependent, & obligationem naturalem inſiceret. Immo uero, ſi inuadatur contractus ex parte excommunicati ut uoluerunt Hoſt. & alij, ex parte etiam non excommunicati inuadatur debet; cum contractus eludicare non debeat, & emens, & uendens, locans, & conducens, & ſimiles contractus, ſint contractus, & correlatiuorum idem ſit iudicium, ut in l. finalis, C. de iudic. Cum igitur contractus proprie & directe ad Eccleſie communiōne non pertineant, nec de iure Eccleſie (ſi quidem ſi de iure, & communiōne Eccleſie eſſent, qui Chriſtiani, & fideles non ſunt, uere non contraherent) ſint; ſed de iure gentium, per excommunicationem Eccleſia contractus non tollit. Quamuis igitur Eccleſia communiōne cum excommunicatis prohibeat, & excommunicati denunciati contrahendo peccent, & qui cum eis contrahunt in excommunicationem minorem inſciant, peccentque, arg. c. illud, de Cler. excommu. miniſtr. & c. 2. de except. & cap. ſicut cum tribus ſeq. 1. q. 3. actus tamen remanet ualidus. Cum enim Lex aliquid ſub pœna prohibet, ualeat actus, licet pœna incurratur, ut notatur per Cyn. & alios, in l. Non dubium, & ibi Bart. C. de legib. Panorm. in c. 2. Notab. ult. de teſtib. Quæ omnia exinde conſirmari poſſunt, quia ut ſuperius expoſitum eſt, Iudicium agratum cum excommunicato quantumcunque notorio, ualeat, antequam repellatur ab agendo, arg. c. pia, de except. lib. 6. At uero in iudicio quaſi contrahimus, l. 3. ff. de pecu. Unde, & contractus in eius fauore agitatus ualeat, licet repelli poſſit agendo, donec fuerit abſolutus, & ualeat Iudicium ſuper tali contractum, ſi non repelleret ab agendo, ut ex d. c. pia, conſtat. Immo uero ratio Hoſtienſis contra ſe militat; ſiquidem ipſe ualeat contractum ex parte excommunicati tenere, non autem ex parte excommunicati; quia hic contrahendo, & ingerendo ſe Communiōni, facit contra Canonis diſpoſitionem, ut in c. cum deſideres, de ſent. excom. & c. illud, de Cler. excom. miniſtr. Quare conueniens eſt, ut nec per Canonem ſibi ſubueniatur, arg. Regu. iur. lib. 6. & in c. uides, diſt. 10. & l. Non dubium. Quæ ratio contra ipſum militat; ſiquidem prohibito communiōne ut plurimum di-

- igitur in nō excommunicatum, vt communionem excommunicati deuitet, l. 1. q. 3. cap. excommunicatos, & c. cū excommunicato, de sent. excom. ca. Nuper. Cum igitur ipse principaliter contra Legem faciat, videtur potius nō valere contractus in fauorem non excommunicati, cuius contrarium Hostiensis affirmat.
- 13 Regulariter igitur contractus cum excommunicato, vt a priuato, & proprio nomine eius contractus, valet; secus autē si illum vt persona publica, & ratione publici officij celebraret, quia tunc non videtur valere, arg. c. veritatis, in fine, de dolo, & contumac. Gabr. 4. d. 18. q. 2. art. 3. Marian. Socin. in c. sacris, n. 467. de sent. excom. saltem in preiudicium Ecclesie, vel similis persone, puta, alienādo, vel familia peragendo; nam ex quo Prælatus est excommunicatus, saltem quoad alienationem videtur eidem interdicta administratio rerum Ecclesiasticarum, vt docet Ioan. Andr. in c. pia, de except. lib. 6. Et idem dicendum videtur in alienatione pupilli, vel minoris, quam faciunt Curatores, Tutores, & similes.
- 14 Dixi regulariter valere contractus ab excommunicato celebratos, siquidem, qui excommunicatus esset ob crimen hæresis, in eaque per annum perseveraret, inhabilis ad contrahendum esse videtur, cum bonis ipso priuatus sit, cap. cum secundum leges, de hæret. lib. 7. & cōtrahere prohibitus arg. c. excommunicamus, l. 8. c. edentes, iuncta glos. in verbo, sit etiam intestabilis, de hæret. in antiq. Id quod etiam Marian. Socin. in d. c. sacris, num. 470. de sent. excom. non omnino improbabiler sentit de cur. sacris, & piratis, capientibus & spoliatis trāsuenies ad liberandam terram Sanctā, & ab illa redeuntes per viam, cum fauotibus, & adiutoribus suis, qui sunt excommunicati; Nam cum ius expressē prohibeat, cum talibus aliquē venditionis contractum exercere, vt est text. in c. ad liberandum, de iudic. merito contractus venditionis cum excommunicatis propter talem causam celebratus non videtur valere, arg. l. cum lex, ff. de fideiuss. sicut nec valet contractus quo quis obligaretur ad communicandum cū excommunicato, eo quod huic communioni, quæ est in substantia contractus ius expressē resistit, ar. d. l. cum lex, & latius tradit Marian. Socin. sen. in cap. sacris, nu. 469. de sent. excom.
- 15 Hinc præfati DD. inferunt, Quod licet excommunicatus matrimonium contrahere non possit, & contrahendo peccet, contractum tamen per eum tenet tanquā contractus de iure gentium, & a solo partium consensu dependens, vt colligitur ex c. significasti, de eo qui dux. in matrim. quam poss. per adult. Panorm. in c. veritatis, num. 35. in fine, Felin. in Rubr. de sponsal. num. 8. in 12. priuilegio Marian. Socin. in c. sacris, num. 460. & num. 461. de sent. excom. Petr. Rebuff. repet. in cap. postulatis, num. 18. de Cler. excom. ministr. Cou. in c. alma mater, l. par. §. 1. num. 9. de sent. excom. lib. 6. Vgol. de cens. Eccle. Tab. 2. cap. 1. §. 1. circa medium, & S. Ant. 3. par. tit. 24. cap. 76. verif. Decimoquarto, Tabiena, verbo excom. l. ver. Decimo sexto, qui duo vltimi, S. Anton. & Tabiena dicunt, quod talis reddere debitum etiam debet, nec peccare mortaliter si exigat.
- 16 Eadem ratione testamenti factio, quæ ab excommunicato fit, valida censeri debet, vt superius exposuimus; cū hæc ad Ecclesie communionem proprie non spectet, sed de iure gentium sit, vt de comuni sententia testatur Iason in repet. l. cunctos populos, nu. 89. C. de summ. Trinit. & Anton. de Butt. & Sicul. in rubr. de testam.
- 17 Hæc etiam ratione Inno. in c. veritatis, quem Panorm. & alij sequuntur de dolo & contumac. ductus, affirmat excommunicatum posse vendere, emere, locare, & similes contractus valde facere, arg. c. Quoniam multos, l. 1. q. 2. c. si vero, de sen. ex c. & donatio per excommunicatum facta, valet, arg. c. inter dilectos, de donat. & Ioan. de Selua tract. de beneficio, in 3. par. q. 4. hac ratione motus, docet finita excommunicatione posse quem agere pro cōtractibus inuis tempore excommunicationis, & facit ca. felix, verif. cum autem fuerit, de pœnis, lib. 6. secundum Felin. in c. si vere, colu. 2. de sent. excom.
- 18 Pari ratione, votum ab excommunicato factū valet; cū

votum contractus quidā sit, quo quis Deo obligatur, arg. eorū quæ docet Panorm. in c. literarum, de voto, quæ refert Nau. in Man. c. 12. nu. 24. Immo etiam licet votum se lenne (quod vel ordinis facti susceptione, vel professione alicuius Religionis per sedem Apostolicā approbata sit, cap. unico, de voto lib. 6.) excommunicatus facere non debeat, factum tamen tenet, & ordinem suscipit, & professio valet, ex Inno. & Panorm. in c. cum illorum, nu. 4. & Felin. nu. 5. & Matian. Soc. nu. 15. de sent. excom. & idem Panorm. in c. veritatis, nu. 33. in fin. de dolo & contumac. & idem Mar. Socin. in c. sacris, nu. 18. & nu. 461. de sent. excom. Archid. in c. excommunicatos, l. 1. q. Gemin. in c. Decernimus, nu. 7. & Ancha. ibid. nu. 7. & Ancha. ibid. nu. 7. de sent. excom. lib. 6. Petr. Rebuff. repet. in c. postulatis, num. 16. de Cler. excom. ministr. S. Anton. 3. par. tit. 24. c. 76. ver. primo, Tabiena, verbo, excom. l. verif. Nono. Coua. in c. alma mater, l. par. §. 1. nu. 9. de sent. excom. lib. 6. Vgol. de cens. Eccle. Tab. 2. c. 20. Hentiq. lib. 13. de excom. ca. 7. §. 7. Ratio est; quia obligatio, & contractus, quo homo se tradit Deo, & prælati religionis. Et hoc procedit etiam si recipiens, quam receptus notitiam excommunicationis habeat; professio enim in hoc casu valet, quamuis recipientis peccati, si notitiam excommunicationis habeat, ex Archid. l. 2. q. 3. c. Monasterijs, & Raym. in Sum. quem refert, & sequitur Marian. Socin. in c. sacris, nu. 122. de sent. excom. Et idem tenet Hent. Bohic. in c. cum illorum, de sent. excom. si vero inscius excommunicationis fuerit, nō peccat. Ad hoc tamen cum Gasparo Calderino, in cons. 4. sub. ti. de Rescript. quem referunt & sequuntur Gemin. in c. 1. n. 18. de Rescript. lib. 6. Felin. in c. cum illorum, nu. 5. de sen. excom. & Mar. Soc. in d. ca. sacris, nu. 174. de sent. excom. Rebuff. repet. in c. postulatis, nu. 17. de Cler. excom. ministr. Vgol. ybi supra, nu. 5. Hoc quod diximus professionem ab excommunicato factam validam esse, procedere solum, quando recipitur via, & auctoritate ordinaria; secus autem si per viam Rescripti; quia cum Rescriptum nō valeat per excommunicatum impetratum, cap. 1. de Rescript. lib. 6. ita nec valebit professio ratione illius Rescripti facta. Fateatur tamen Calderinus quod professio per talem emissā licet nō obliget illi Monasterio in specie, obligare tamen in genere; quia quantum in se fuit, potuit se obligare Religioni in genere, etiam nullo recipiente professionem, iuxta notata per Inno. in c. portectum, de Regular. & Dom. in c. 1. de Rescript. lib. 6. & glos. in c. Non solum, in verbo vestro ordinis, & ibi Arch. de Reg. lib. 6. & idem Calder. in consil. 23. & 27. de Regul. Angelica, in verbo Religiosus, n. 15. & 35. & Syluest. verbo Religio, 3. q. 5. Nauar. in comment. 2. de Regular. super. c. Non dicatis, l. 2. q. 1. nu. 536. & tom. 1. cons. consil. 36. nu. 2. de Regul. de qua re latius in materia de voto agendum est.

20 Hinc colligitur, quid respondendum sit ad dubium illud, quo queritur, An qui iurauit, aut promisit dare, vel solvere alicui centum intra talem terminum interitum verò is cui promisit in excommunicationem incidit, teneatur nec ne, sub pœna per iurij, promissum, seu iuramentū implere, eodem in excommunicatione manente? In qua re glo. in c. Nos Sanctorū, in verbo constricti sunt, l. 1. q. 6. quamuis putet non posse solui eidem, subdit tamen, aut pecuniam illam in eadem sacram deponendam esse, aut quod verius credit, quod licet excommunicatus ius petendi non habeat tamē obligatus debet ei solvere arg. c. 1. & c. debitores, de iureiur. & eandem etiam opinionem sequitur Inno. in c. veritatis, nu. 3. de dolo & contumac. & Vgol. in d. ca. Nos Sanctorum, & Ioan. Andr. in c. inter alia, de sent. excom. & Raym. in summa, tit. de excom. verif. 29. & Philipp. Franc. in c. 1. de except. lib. 6. & Syluest. in verbo, excom. 5. nu. 2.

ADDITIO.

Adde. Et quod duplex mortale peccatum admittat excommunicatus, contrahens matrimonium; & quale peccatum sit, quando ambo contrahentes sunt excommunicati; vide late per Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disput. 9. a nu. 7. ad num. 11.

nu. 2. Summa Aſenſ. 2. p. lib. 7. tit. 11. art. 3. q. 5. Ceterum alij vt Hoſt. in Sum. lib. 5. tit. de ſent. exc. nu. 16. verſ. Quid ſi teneor. Pan. in c. veritatis. nu. 39. de dolo & contumac. Barth. Brixiens. quem refert Pan. vbi ſupra. Mariā. Soc. in c. inter alia. nu. 93. de ſent. excom. Angelica. in verbo exc. 7. nu. 12. & ipſamet gl. in c. fin. in verbo. alioquo pacto. de hæret. Medina. C. de reſtit. q. 3. cauſa 9. verſ. ſi autem creditor. Vgol. Tab. 2. cap. 20. §. 2. n. 2. docent. excommunicato non eſſe ſoluendum in hoc caſu. Et quidem aut promiſſio hæc facta fuit excommunicato durate excommunicatione. aut aute excommunicationem. ſed tempore ſolutionis ſuperuenit excommunicatio. in primo caſu. licet dubium ex eo poſſit eſſe. quod teneatur ſoluere. eo quod promiſſus videtur ſe obligaffe. & intent ionem ſoluendi habuiſſe etiam pro tempore excommunicationis. tamen verius. & probabilius exiſtimo cum Pan. vbi ſupra. non teneri. nec poſſe eo tempore ſoluere. Quia obligaret ſe ad peccatum ſcilicet ad communionem a iure prohibitam. non enim potuit ſe per iuramentum obligare contra iuris diſpoſitionem. vt in c. Quanto. de iureiur. Quare tale iuramentum fuit temerarium. & ideo non ſeruandum. Vnde Canon *In malis promiſſis reſcindo fidem. in turpi vero muta propoſitum. quod incaute voſiſti. ne facias. impropia eſt promiſſio. qua ſcelere adimpletur.* 22. q. 4. c. *In malis promiſſis.* In ſecundo caſu. multo minus obligatur promiſſionem adimplere. ſcilicet excommunicatio poſt promiſſionem ſuperuenit. nec propterea periurus erit promittens. aut iurans. Quia vt ait gloſ. in c. fin. in verbo aliquo pacto. de hæret. & eadē gloſ. in c. Nos Sanctorum. in verbo conſtricti ſunt. 1. q. 6. & in c. Ne quis. in verbo. ſurens. 22. q. 2. ſemper intelligitur iuraſſe ſub hac conditione. ſi res in eodē ſtatu permanet. vt ff. de ſolut. l. cum quis. & cap. Quemadmodum. de iureiur. & ſi is. cui promiſero talis fit. & permanſerit. cui communicare liceat. & quia in omni iuramento. & promiſſione ſubintelligitur excepta ſuperioris. & Legis auctoritas. arg. l. fin. & ibi DD. ff. Qui fatiſdare cogantur. Vetat autem Lex. ne quis cum excommunicato denunciato communicet. vt habetur c. ſicut Apoſtoli cum tribus ſeq. 1. 1. q. 3. vnde ſicut furioſo effecto gladium reſtituere non teneor. cui ſano promiſi me illum. redditurum. 22. q. 2. cap. Ne quis ita. nec poſtea excommunicato. Et facit c. Quem admodum. de iureiur. cum ſimilibus. & ſibi imputet ſic excommunicatus. quia ipſe ſua culpa ſe talem reddidit. vt licite promiſſum ſoluere non poſſim. Et hoc quod diximus. locum etiam habet. etiam ſi Iudex ſub pœna excommunicationis iure ipſo iuſſiſſet. vt intra talem diem ſoluere. cum Iudex contra Canones hoc præcipere non poſſit vt ſcilicet excommunicatus non vitetur. arg. cap. 1. de conſtit. juncto ca. cum deſideres. de ſent. excom. Quamuis in hoc caſu. ad eundem ſit Iudex. & certior de creditoris excommunicatione faciendus. ne alioquin tanquam contumax in excommunicationem latam incidere præſumatur.

21 *Verior igitur mihi hæc opinio viſa eſt. quod in caſibus iſtis non teneatur quis quod promiſerit ſub iuramento taliter excommunicato ſoluere. tum quia communicare cū excommunicato non licet. tum quia vt ait Hoſtienſis. opinio hæc magis tendit in fauorem fidei. & cenſuræ Eccleſiaſticae. tum etiam in fauorem animarum ipſorum excommunicatorum. & in odium peccatorū ſuorum. hæc enim ratione excommunicati ipſi citius a contumacia reſiſcent. & abſolutionem procurabūt. vt quod ſibi debitum eſt. recuperare poſſint. & alij etiam non excommunicati videntes quod debita ſua non recuperabunt. ſi excommunicentur. ſibi ipſis magis cauebūt. ne aliquid faciant ob quod excommunicationem incurrant. Et de contractib. hæc ſint ſatis.*

De quibusdam alijs effectibus excommunicationis maioris. Cap. X.

ETIAM SVMMARIUM.

- 1 *Conuentus de crimine criminaliter. aut ciuilitate. & ob contumaciam ea de cauſa excommunicatus. in qua per annum perſeuerans nocens cenſetur.*
- 2 *In excommunicatione manens per annum. beneficijs Eccleſiaſticis obtentis. an. & quando priuandus.*

- 3 *Manens excommunicatus per annum ob contumaciam in cauſa ciuili nõ eſt priuatus. aut priuandus beneficijs*
- 4 *Excommunicatus pro contumacia ſuper crimine hæreſis. perſeuerans per annum. beneficijs ipſo iure priuatur.*
- 5 *Annus. in quo perſeuerare dicitur. debet eſſe completus.*
- 6 *Perſeuerantia in excommunicatione per annum. non ſufficit. niſi in ea per annum animo pertinaci ſtet.*
- 7 *Post annum completum. vt beneficijs priuetur neceſſaria eſt ſententia declaratoria.*
- 8 *Permanens in excommunicatione per annum. quã incurrit ratione contumacia ſuper crimine homicidij eſt poſt annum habetatur pro conſeſſo. non eſt tamen beneficio priuatus. ſed per ſententiam priuandus.*
- 9 *Perſeuerans in excommunicatione per annum incurſa ob contumaciam leuis criminis. habetatur pro conſeſſo. ſed non priuatur beneficio*
- 10 *Excommunicatus quacunquẽ de cauſa criminali. vel ciuili. & in ea pertinaciter per annum perſeuerans. nec ab ſolutionem procurans. præſumitur ſuſpectus de hæreſi.*
- 11 *Suſpectus de hæreſi. ob quamcunquẽ cauſam. & vt ſe ſuſpectus de hæreſi. citatus. & vocatus ab Inquiſitoribus venire contemnens. an. & quando vt hæreticus damnandus.*
- 12 *Excommunicatus. vt penas præſatas incurrat. requiritur quod fuerit nominatim excommunicatus. & declaratus.*
- 13 *Citatus. ſi ob iuſta impedimenta. reſponſurus nõ veniat. non tanquam hæreticus. aut de hæreſi ſuſpectus. conuictandus erit dummodo procuratorem conſtituat.*
- 14 *Excommunicato denunciato Rege. ſubditi a iuramento fidelitatis illi præſtito liberantur. donec abſoluantur.*
- 15 *Excommunicatus an priuilegijs ſibi conſeſſis priuatus ſit.*
- 16 *Excommunicatus clericus. priuilegio Canonis non priuatur.*
- 17 *Clericus coniugatus excommunicatus. utroque priuilegio. ſcilicet. Canonis. & fori gaudet.*
- 18 *Clericus excommunicatus ſolum coram Iudice Eccleſiaſtico conueniri poteſt.*
- 19 *Excommunicatus loci immunitatem non amittit. vnde ad Eccleſiam fugiens. inde extrahi non poteſt.*

20 **T**ertius etiam effectus excommunicationis maioris hic annuerati ſolet. Quod conuentus de crimine ſue ciuilitate ſue criminaliter. & ob contumaciam ea de cauſa excõicatus. & in eadē excommunicatione per annum perſeuerans. conuictus cenſetur de eo crimine. de quo accuſatus fuit. vt colligitur ex c. Rufus. 1. 1. q. 3. vbi habetur excommunicatus ob crimen. intra annum excommunicationis innocentia ſuam offendere debere. alioquin tanquam conuictus de crimine cenſendi erunt. Dicitur. n. *Si vera intra annum cauſam ſuam purgare contempſerint. nulla eorum vox poſtea penitus audiatur.* Loquitur autem hoc cap. Rufus. vt ibi notat gloſ. in verb. Rufus in fine. de negotio criminali tantum. & in c. Quicunquẽ 1. 1. q. 3. dicitur. *Quicunquẽ intra anni ſpationem ciuilitate ſue publice cauſam ſuam coram ſuis excommunicatoribus non peregerit. ipſi ſibi autem audientia clauiſſe videantur.* & loquitur hoc c. vt reſtatut gl. in d. c. Rufus. in fine. & in hoc c. Quicunquẽ in verbo. publice. tam de ciuili negotio. quam criminali. Ex quo igitur poſt annum in excõicatione manens. additi non poſſit. pro conuictus habetur. Et eadem gl. in c. cum contumacia in verbo Hæreticus. & ibi Philippus Franc. & Petr. Anchi. de hæret. li. 6. & gl. in c. excõicamus. 1. §. Qui autem. in verbo. condēntur. & ibi Pan. n. 7. de hæret. in antiq. & Spec. in tit. de accu. §. ſequitur. verſ. porro ſecũdum Canones. & Vgol. in d. c. Rufus. & Pan. in ca. 1. n. 24. de iudic. ait. ex eo quod c. Rufus. & c. Quicunquẽ. 1. 1. q. 3. dicunt. quod nulla vox eorum in Iudicijs penitus audiat. & aperte inſinuat quod ſuper criminib. non ſunt audiendi. quaſi iuris interpretatione